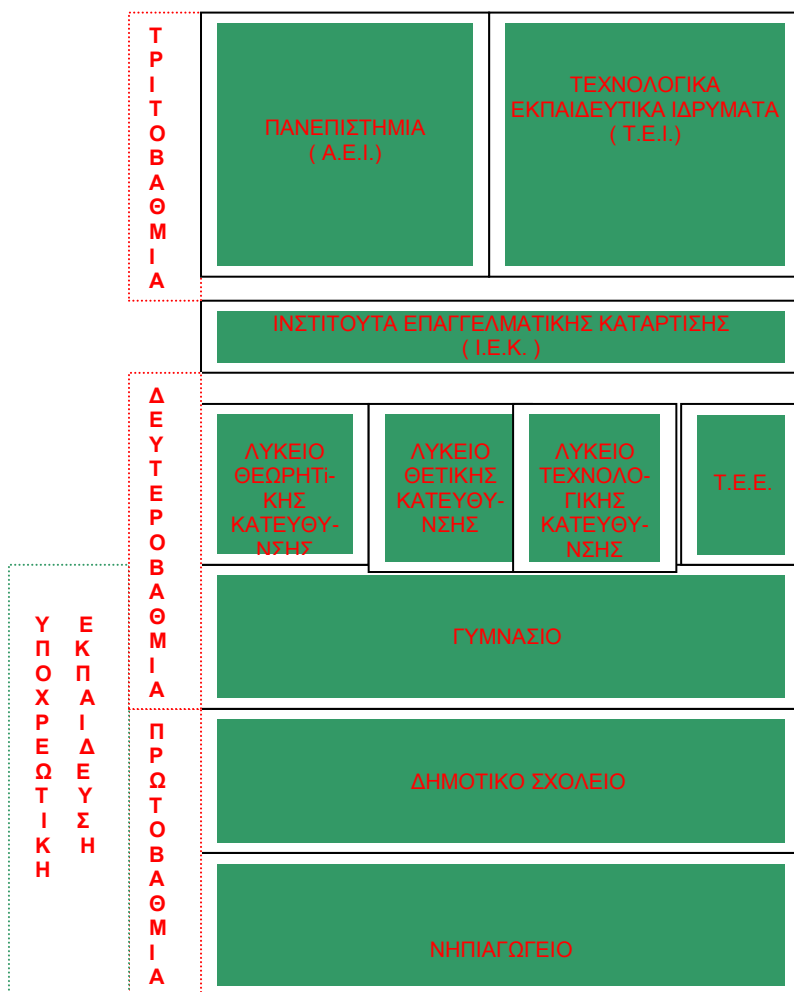

4. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα είναι κάθετης μορφής, όπως φαίνεται και στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1⁷³.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Η ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

⁷³ Τσιναρέλης. Σ. Γ. (2000), «Ο θεσμός της ένταξης και η ενσωμάτωση. Η ελληνική και η ευρωπαϊκή πραγματικότητα, οι διαφαινόμενες προοπτικές», Ανακοίνωση σε συνέδριο του ΠΤΔΕ του Παν. Κρήτης, Ρέθυμνο

Το λειτουργικό πλαίσιο του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος καθορίζεται από τον νόμο 1566 του 1985⁷⁴. Στο νόμο αυτό, ως αναπόσπαστο μέρος του, καθορίζονται και το πλαίσιο λειτουργίας της ειδικής εκπαίδευσης στα άρθρα 34 έως 36. Σε αντίθεση με όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που επιχείρησαν την τελευταία δεκαετία να ενσωματώσουν μέσα στο νομικό πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης και αυτό της ειδικής, η χώρα μας «αποένταξε» τη νομοθεσία της ειδικής εκπαίδευσης⁷⁵. Με το νόμο 2817/2000⁷⁶, που διέπει το πλαίσιο λειτουργίας της ειδικής εκπαίδευσης, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10, θεωρούνται ως:

«1. Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατά την έννοια του παρόντος, θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων.

2. Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι:

- α) Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.
- β) Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).
- γ) Έχουν σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπεδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας.
- δ) Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας.
- ε) Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία.
- στ) Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης.

3. Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται επίσης πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μία από τις προηγούμενες

⁷⁴. Ν. 1566/ 1985, ό.π

⁷⁵. Meijer. C.J.W. (1998), «Integration in Europe: Provision for Pupils with Special Educational Needs. Trends in 14 European Countries», E. U. Agency for Development in Special Needs Education, Middelfart, Denmark

⁷⁶. Ν. 2817/ 14/3/2000 / ΕΦ.Ε.Δ./ Α.Φ. 78

περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής τους.

Οι μαθητές για τους οποίους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3, καθώς και οι μαθητές που για μόνο το λόγο ότι η μητρική τους γλώσσα δεν είναι ελληνική, εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδοση, δεν θεωρούνται άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Στο πλαίσιο αυτού του νόμου, αλλά και του συνόλου των άλλων διατάξεων (εγκυκλίου, υπουργικές αποφάσεις, προεδρικά διατάγματα, άρθρα σε άλλους νόμους), λειτουργεί η ειδική εκπαίδευση και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το σύνολο των Σ.Μ.Ε.Α. στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κατά το σχολικό έτος 2001 – 2002 φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 5:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

**ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ
ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ**

Α/Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ								ΣΥΝΟΛΟ
		ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ		Π. Ε.		Δ. Ε.				
		ΕΙ.Ν.	ΤΜ/ΕΝΤ	ΕΙ.Δ.	ΤΜ/ΕΝΤ	ΕΙ.Γ/Λ	ΤΕΣΕΑ	ΕΕΕΚ	ΤΜ/ΕΝΤ	
1	ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	68	50	46	797			30	2	993
2	ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤ.	11		69		2			2	84
3	ΠΡΟΒΛ. ΟΡΑΣΗΣ	2	6	4	9					21
4	ΠΡΟΒ. ΑΚΟΗΣ	6	2	10	6	3	3		7	37
5	ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛ.	5		6		4	1		3	19
6	ΑΥΤΙΣΜΟΣ			2						2
7	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜ. ΔΙΑΤ.	1		1						2
8	ΜΑΘ.ΔΥΣ.-ΑΥΤ.-Ν.Υ.			2						2
9	Ν.Υ. - ΜΑΘ. ΔΥΣΚ.			1						1
10	Ν.Υ. - ΣΥΝΑΙΣ ΔΙΑΤ			1						1
11	Ν.Υ.-ΑΥΤΙΣ.	1								1
12	ΝΟΣΗΛΕΥΟΜΕΝΟΙ	2		4						6
	ΣΥΝΟΛΟ	96	58	146	812	9	4	30	14	1169
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	154		958		13		44		1169

ΠΗΓΗ: Φαντάκη. Α. (2002), « Αδημοσίετα δεδομένα για την Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα », Ευγενική παραχώρηση

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

N.Y. = Νοητική Υστέρηση	ΜΑΘ.ΔΥΣΚ.= Μαθησιακές Δυσκολίες	ΑΥΤΙΣ.= Αυτισμός
ΕΙ.Ν. = Ειδικό Νηπιαγωγείο	ΤΜ./ΕΝΤ.= Τμήμα Ένταξης	ΕΙ Δ.= Ειδικό Δημοτικό
ΕΙ.Γ/Λ = Ειδικό Γυμνάσιο / Λύκειο	ΤΕΣΕΑ = Τεχνικό Επαγγελματικό Σχολείο Ειδικής Αγωγής	ΕΕΕΚ = Ειδικό Εκπαιδευτήριο Επαγγελματικής Κατεύθυνσης
Π.Ε.= Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δ.Ε.= Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ισχύει ένα ειδικό καθεστώς που ρυθμίζει τον τρόπο εισαγωγής στις διάφορες σχολές και στα τμήματα (χωρίς εξετάσεις για όσους έχουν αναπηρία 67% και άνω, με ειδικό τρόπο εξέτασης για τους «φυσικώς αδυνάτους», δυσλεξικούς), τις απαιτήσεις των διδασκομένων αντικειμένων (αποφασίζουν οι σύλλογοι Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού (ΔΕΠ) κάθε τμήματος για την εισαγωγή φοιτητών με αναπηρίες) και τη δυνατότητα πρόσβασης σε κάθε σχολή.

Στον ΠΙΝΑΚΑ 6 φαίνεται ο αριθμός των φοιτητών με ΕΙΔ.Ε.Α. που φοιτούσαν σε όλες τις σχολές και τα τμήματα του πανεπιστημίου Αθηνών κατά το ακαδημαϊκό έτος 1991 – 92.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

**ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
(Ακαδημαϊκό έτος 1991 - 1992)**

ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ					ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ				
ΑΓΟΡΙΑ	%	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	%	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΑ	Α	Κ	ΣΥΝΟΛΟ	
29.624	43,02	39.223	56,98	68.847	ΘΑΛΑΣΣΑΙΜΙΑ	86	143	229	
								3,3	72,02
					ΚΩΦΩΣΗ	11	20	31	
								0,45	9,75
					ΤΥΦΛΩΣΗ	18	13	31	
								0,45	9,75
					ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	8	5	13	
								0,18	4,08
					ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ	9	5	14	
								0,20	4,40
					ΣΥΝΟΛΟ	132	186	318	
								4,58	100

ΠΗΓΗ: Καλαντζή.- Αζίζη. , Τσιναρέλης. Γ. (1994), «Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών», στο Καΐλα. Μ., Πολεμικός. Ν., Φιλίππου. Γ. (επιμ), «Άτομα με Ειδικές Ανάγκες», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, τ. Β, σ. 752

Η ειδική φυσική αγωγή ή, όπως ορίζεται τελευταία, προσαρμοσμένη φυσική αγωγή, λειτουργεί στο ίδιο πλαίσιο με την ειδική εκπαίδευση. Το χαρακτηριστικό της γνώρισμα όμως στην ελληνική πραγματικότητα, είναι πως λειτουργεί άτυπα, χωρίς το απαραίτητο νομικό πλαίσιο και την αναγκαία επιστημονική παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη που απαιτεί το αναλυτικό πρόγραμμα. Σκοπός της στο νηπιαγωγείο, στο ειδικό δημοτικό σχολείο, στο ειδικό γυμνάσιο, στο ειδικό λύκειο, στο τεχνικό επαγγελματικό σχολείο ειδικής αγωγής και στο ειδικό εκπαιδευτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης, είναι ο ίδιος με αυτόν της φυσικής αγωγής στη γενική εκπαίδευση. Συμβάλλει δηλαδή κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι:

- α. παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική
- β. τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία με τις κατάλληλες προσαρμογές
- γ. οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί
- δ. η κολύμβηση.

Τα στοιχεία αυτά αποτελούν στην ουσία τα όρια μέσα στα οποία μπορεί να κινείται ένα αναλυτικό πρόγραμμα για την ειδική φυσική αγωγή. Σ' αυτό το πλαίσιο κινούνται και τα ενδεικτικά προγράμματα σπουδών που έχει επεξεργαστεί το Π.Ι., για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11 και 12). Δεν έχουν λάβει όμως ακόμη την απαραίτητη νομική μορφή που θα τα καθιέρωνε επίσημα και υποχρεωτικά.

Η ειδική φυσική αγωγή δεν κινήθηκε παράλληλα με τη ραγδαία ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης στη χώρα μας, κάτι που φαίνεται χαρακτηριστικά στον ΠΙΝΑΚΑ 7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

**ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1978 - 2000**

	ΕΙΔ. ΣΧΟΛΕΙΑ	ΤΜ.ΕΝΤΑΞΗΣ	ΕΚΠ/ΚΟΙ	ΕΙΔ.ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΜΑΘΗΤΕΣ
1978	67	0	163	0	1997
1979	75	0	184	0	2092
1980	84	0	212	0	2360
1981	87	0	213	0	2536
1982	122	0	332	0	2725
1983	139	7	332	0	3241
1984	142	25	471	0	3484
1985	152	102	619	0	4989
1986	150	141	641	24	5330
1987	160	221	777	64	6929
1988	164	285	850	200	8200
1989	170	368	950	200	9150
1990	183	460	1122	157	10200
1991	186	520	1200	151	12383
1992	200	602	1370	155	14136
2000	190	728	1877	191	13595

ΠΗΓΗ : Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ, Στατιστική Υπηρεσία ΥΠΕΠΘ

Παρατηρώντας και αναλύοντας τον παραπάνω πίνακα μπορεί να διαπιστώσει κανείς τα παρακάτω:

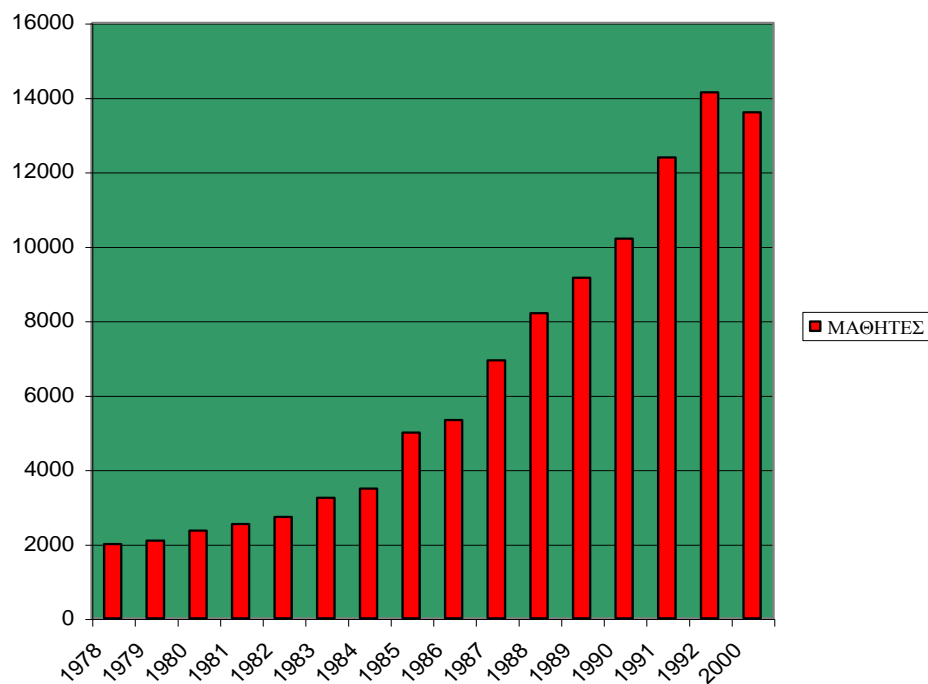
- Υπάρχει μια ραγδαία αύξηση του αριθμού των μαθητών που φοιτούν στις Σ.Μ.Ε.Α., η οποία φαίνεται χαρακτηριστικά στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.

- Τον αριθμό των μαθητών αυτών εξυπηρετεί ένας αριθμός σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επίσης αυξάνεται χαρακτηριστικά από το 1982 και μετά, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.

- Η αύξηση του αριθμού των μαθητών ΕΙΔ.Ε.Α. συνοδεύτηκε από σημαντικότερη αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4, καθώς και από την τοποθέτηση ειδικού επιστημονικού προσωπικού, κυρίως μετά το 1986, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

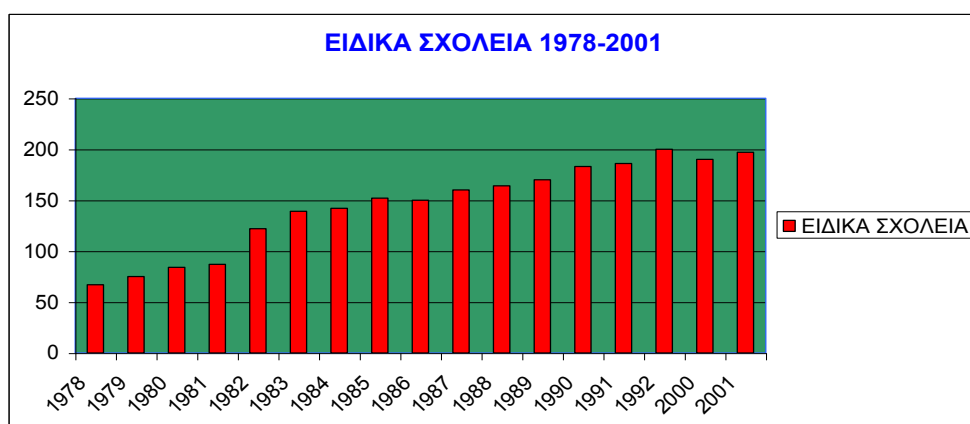
ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΜΕΑ 1978-2000

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης. Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα , υπό δημοσίευση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

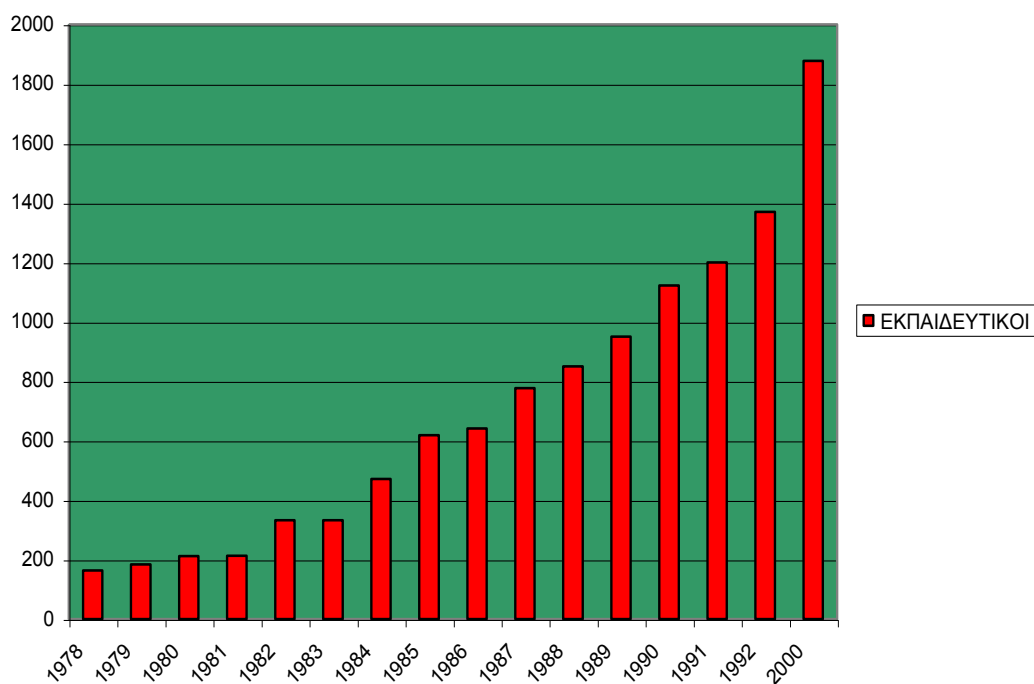
ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ 1978-2001

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης. Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα , υπό δημοσίευση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

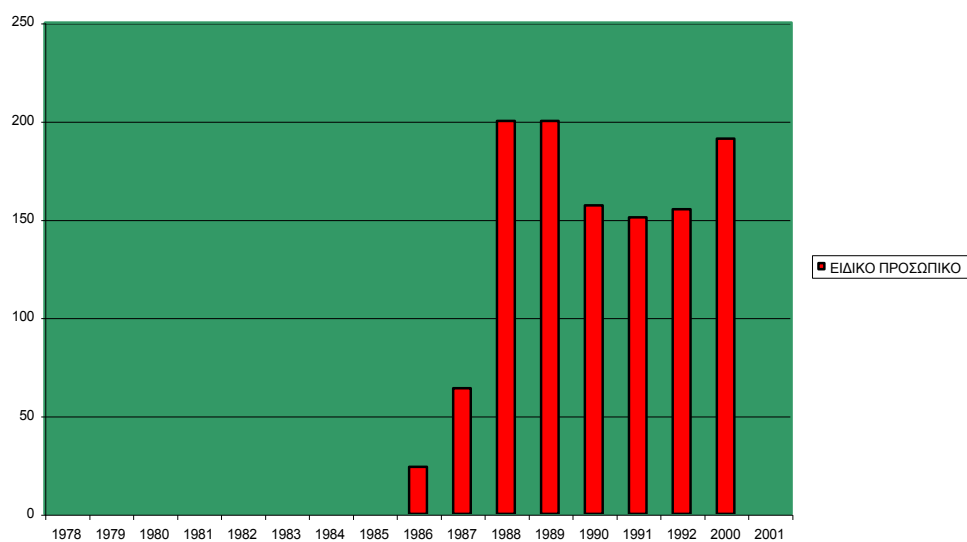
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ 1978-2000

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, υπό δημοσίευση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΣΜΕΑ 1978-2000

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, υπό δημοσίευση

Το ειδικό προσωπικό στις Σ.Μ.Ε.Α. αποτελείται από:

- α. ψυχολόγους
- β. κοινωνικούς λειτουργούς
- γ. εργοθεραπευτές
- δ. φυσιοθεραπευτές
- ε. λογοθεραπευτές
- στ. σχολικούς νοσηλευτές⁷⁷.

Σε σχέση με την παραπάνω περιγραφείσα κατάσταση της ειδικής εκπαίδευσης είναι δυνατόν να αντιδιαστέλλουμε την υφιστάμενη κατάσταση στη Διεύθυνση φυσικής αγωγής του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Στη Διεύθυνση φυσικής αγωγής μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημα με νομική πράξη τμήμα ή τομέας για την ειδική φυσική αγωγή με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη:

- α. σχεδιασμού, υποστήριξης και ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης των καθηγητών φυσικής αγωγής στην ειδική εκπαίδευση
- β. σχεδιασμού και ανάπτυξης αναλυτικών προγραμμάτων
- γ. εκπόνηση του αθλητικού – υποστηρικτικού υλικού
- δ. αθλητικών δραστηριοτήτων.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 άρχισαν να διορίζονται εκπαιδευτικοί ειδικής φυσικής αγωγής. Στην αρχή ως ωρομίσθιοι, στο πλαίσιο προγραμμάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης και στη συνέχεια από το ΥΠΕΠΘ. Επομένως σήμερα υφίσταται η παρακάτω κατάσταση από άποψη στελέχωσης στις δυο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης:

- α. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στα υπάρχοντα ειδικά νηπιαγωγεία, ΠΙΝΑΚΑΣ 5, το μάθημα φυσικής αγωγής δεν διδάσκεται διότι κατ' αντιστοιχία δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο και στα γενικά νηπιαγωγεία.

⁷⁷. Ν.1566/ 1985, ό.π

Στα ειδικά δημοτικά σχολεία εργάζονται 117 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής από τους οποίους μόνο οι 36 έχουν μόνιμη οργανική θέση⁷⁸. Το αντικείμενο της φυσικής αγωγής παρέχεται στους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. ως εξής:

- δύο φορές την εβδομάδα ανά τμήμα, στις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ'

- στις τάξεις Α' και Β' εφόσον υπάρχει δυνατότητα.

Το ωράριο του εκπαιδευτικού φυσικής αγωγής συμπληρώνεται με άλλες δραστηριότητες στη βάση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου, με την προϋπόθεση έγκρισής του από τον σχολικό σύμβουλο της ειδικής αγωγής.

Στα τμήματα ένταξης (ειδικές τάξεις) τα οποία λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο του γενικού σχολείου⁷⁹, όπως είναι φυσικό, ακολουθείται το ωρολόγιο πρόγραμμα του γενικού σχολείου. Κατά συνέπεια οι μαθητές που φοιτούν στις ειδικές τάξεις γυμνάζονται στη βάση του προγράμματος των συμμαθητών τους της γενικής τάξης στην οποία είναι γραμμένοι.

β. Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στα ειδικά εργαστήρια, στα γυμνάσια, στα λύκεια και Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) εργάζονται 15 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής. Από αυτούς μόνο οι 6 έχουν οργανική θέση (μονιμότητα). Το μάθημα της φυσικής αγωγής διδάσκεται 2 φορές την εβδομάδα ανά τμήμα σε όλες τις τάξεις .

Τα τμήματα ένταξης λειτουργικά είναι διαφοροποιημένα από αντίστοιχα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συλλειτουργούν μέσα στον ίδιο χώρο με το γενικό δευτεροβάθμιο σχολείο αλλά έχουν αυτονομία όσον αφορά το προσωπικό και τα προγράμματα. Στα τμήματα αυτά εργάζονται 7 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής , από τους οποίους οι 5 έχουν οργανική θέση. Το μάθημα της φυσικής αγωγής διδάσκεται ανά εβδομάδα ανάλογα με τις προβλέψεις του προγράμματος του γενικού σχολείου για κάθε τμήμα σε όλες τις τάξεις.

⁷⁸. Πληροφορίες από τη Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ

⁷⁹. Ν.2817/ 2000, ό.π.

Αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής για την ειδική αγωγή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχουν εκδοθεί επίσημα από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. Υπάρχουν δειγματικές εργασίες του Π.Ι. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11 και 12.

Τέλος, το αθλητικό υλικό στα σχολεία της ειδικής εκπαίδευσης είναι ελάχιστο, ενώ υποστηρικτικό υλικό δεν υπάρχει .